Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002536

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-07-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ліхолєтов Ярослав Володимирович

2. Yaroslav Likholietov

Кваліфікація: 032

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8130-5057

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія науки та українознавство

Дата захисту: 09-09-2024

Спеціальність за освітою: Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 64.050.147-6576

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03.01, 03.09.55

Тема дисертації:

1. Становлення та розвиток пам'яткоохоронної справи на Харківщині (1945 р. – поч. XXI ст.)

2. Formation and development of monument protection in the Kharkiv region (1945 – early XXI century)

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена дослідженню особливостей становлення та розвитку пам'яткоохоронної справи на Харківщині (1945 р. – поч. XXI ст.). Вивчення цих процесів зумовлене потребою заповнювати прогалини в історії українського пам'яткознавства, зокрема у регіональному розрізі. Актуальність тематики пояснюється необхідністю аналізувати різноманітні аспекти пам'яткоохоронної справи, зокрема в контексті здобутків та прорахунків фахівців, що дозволяє розвиватися різноманітним розробкам для реалізації заходів і новітніх пам'яткоохоронних програм в Україні, які вже вимагають неупередженого погляду на культурну спадщину в інтересах майбутнього держави. Загальнодержавне значення пам'яткоохоронних процесів напряму залежать від різноманітних трансформацій в українському суспільстві, зокрема динаміки в економічній, культурній та соціально-політичній сферах. Необхідність об'єктивного вивчення окремих

історичних напрямів шляхом активізації інтересу до збереження національної культурної спадщини сприятиме формуванню окремого наукового напряму історичного пам'яткознавства. Метою дослідження є історична реконструкція закономірностей розвитку та еволюції пам'яткоохоронної справи на Харківщині (1945 р. – поч. XXI ст.), у контексті загальнодержавних процесів. Об'єктом дослідження є процес становлення та розвитку державної системи охорони культурної спадщини в Україні впродовж 1945 р. – поч. XXI ст. у розрізі історико-культурних процесів Харківщини. Предметом дослідження є основні форми, напрями та методи діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, наукових та музейних інституцій, Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (УТОПІК), окремих дослідників та діячів культури Харківщини з виявлення, дослідження, вивчення, охорони та використання, а також популяризації нерухомих об'єктів культурної спадщини. У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, окреслено хронологічні та територіальні межі дослідження, визначено мету і завдання дослідження, а також охарактеризовано методологічну основу дисертації. Наведено інформацію щодо наукової новизни та практичного значення отриманих результатів. Подано інформацію щодо особистого внеску здобувача, а також апробацію матеріалів дисертації. Дисертація складається із чотирьох розділів. У першому розділі проаналізовано історіографічну традицію та джерельну базу, розглянуто методологічні засади дослідження. У другому розділі увагу акцентовано на розбудові державної пам'яткоохоронної системи Харківщини (1945 р. – друга половина 1960-х рр.). Третій розділ присвячено інституційному та науковому оформленню пам'яткоохоронної справи на Харківщині (друга половина 1960-х – 1991 рр.). У межах означеного періоду проаналізовано основні аспекти становлення та діяльності Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, зокрема місцевого осередку. Розглянуто наукову складову пам'яткоохоронної справи, яка відобразилась у підготовці енциклопедії «Звід пам'яток історії та культури України», зокрема в Харківській області. У контексті низки нормативного підґрунтя та практичної діяльності доведено системність пам'яткоохоронної справи, зокрема у її складових: «державна система охорони пам'яток – суспільство», «суспільство – наука», «наука – громадська діяльність», «громадська діяльність – державна система охорони пам'яток». У четвертому розділі приділено увагу пам'яткоохоронним процесам сучасного періоду (1991 р. – поч. XXI ст.). Обґрунтовано основні тенденції активізації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури на теренах Харківщини. Узагальнено аспекти практичної діяльності Харківського науково-методичного центру охорони культурної спадщини та його статус у пам'яткоохоронній діяльності регіону. Досліджено основні напрями діяльності освітніх установ та наукових організацій, які формують пам'яткоохоронну мережу Харківщини. Загалом аналіз пам'яткоохоронної справи на Харківщині в досліджуваний період дав змогу узагальнити і співставити окремі досягнення, що дозволило виокремити основні етапи, а також розробити періодизацію цього періоду, яку наведено у висновках. Практичне значення одержаних результатів, полягає в тому, що теоретичні напрацювання можуть бути використані у процесі пам'яткоохоронних досліджень наукових установ розробці програм спецкурсів з пам'яткознавства та інших суміжних напрямів на профільних кафедрах закладів вищої освіти. Окремі фактологічні дані дисертаційного дослідження можуть бути використані у діяльності спеціально уповноважених органів охорони культурної спадщини. Окремі матеріали дослідження можуть бути спрямовані на оптимізацію сучасного стану пам'яткоохоронної діяльності в регіоні, активізацію громадської ініціативи. Популяризація заявленої тематики, зокрема шляхом наукової репрезентації створить основу для подальшого розвитку єднального наукового напряму з історичного пам'яткознавства та еволюції наявного загальнонаціонального наративу про нього.

2. The dissertation is dedicated to the study of the peculiarities of the formation and development of the monument protection business in the Kharkiv region (1945 - the beginning of the 21st century). The study of these processes is conditioned by the need to fill the gaps in the history of Ukrainian monument studies, in particular in the regional section. The topicality of the topic is explained by the need to analyze various aspects of the monument protection case, in particular in the context of achievements and miscalculations of specialists, which allows the development of various developments for the implementation of measures and the latest monument protection programs in Ukraine, which already require an unbiased view of cultural heritage in the interests of the

future of the state. The national importance of monument protection processes directly depends on various transformations in Ukrainian society, in particular, dynamics in the economic, cultural, and socio-political spheres. The need for an objective study of certain historical trends, by activating interest in the preservation of national cultural heritage, will contribute to the formation of a separate scientific direction of historical monuments. The purpose of the study is the historical reconstruction of the patterns of development and evolution of the monument preservation business in the Kharkiv region (1945 – early XXI century), in the context of national and general historical processes. The object of the study is the process of formation and development of the state system of cultural heritage protection in Ukraine during 1945 - beginning. 21st century in terms of historical and cultural processes of Kharkiv region. The subject of the research is the main forms, directions and methods of activity of state authorities and local self-government bodies, scientific and museum institutions, the Ukrainian Society for the Protection of Historical and Cultural Monuments, individual researchers and cultural figures of Kharkiv Oblast to identify, research, study, protect and use, as well as popularization of immovable objects of cultural heritage. The introduction substantiates the relevance of the chosen topic, outlines the chronological and territorial boundaries of the research, defines the goal and task of the research, and also characterizes the methodological basis of the dissertation. Information is provided regarding the scientific novelty and practical significance of the obtained results. Information about the recipient's personal contribution, as well as approval of the dissertation materials, is provided. The thesis consists of four sections. The first chapter focuses on the analysis of the historiographical tradition, the source base is analyzed, and the methodological foundations of the research are characterized. In the second section, attention is focused on the development of the state monument protection system of Kharkiv region (1945 – the second half of the 1960s). The third section is devoted to the institutional and scientific design of the monument protection case in the Kharkiv region (second half of the 1960s – 1991). Within the specified period, the main aspects of the formation and activity of the Ukrainian Society for the Protection of Historical and Cultural Monuments, in particular the local branch, were analyzed. The scientific component of the monument protection case, which was reflected in the preparation of the encyclopedia «Collection of monuments of the history and culture of Ukraine», in particular in the Kharkiv region, was considered. In the fourth chapter, attention is paid to the monument protection processes of the modern period (1991 – early XXI century). The main trends in the activation of the Ukrainian Society for the Protection of Historical and Cultural Monuments in the Kharkiv region are substantiated. Aspects of the practical activity of the Kharkiv Scientific and Methodological Center for the Protection of Cultural Heritage are summarized. The main areas of activity of educational institutions and scientific organizations that form the monument protection network of Kharkiv Region were studied. In general, the analysis of the monument protection case in the Kharkiv region during the researched period made it possible to summarize and compare individual achievements, which allowed to single out the main stages, and to develop the periodization of this period, which is given in the conclusions. The practical significance of the obtained results is that theoretical developments can be used in the process of monument protection research in scientific institutions, in the development of programs for special courses in monument studies and other related areas at specialized departments of higher education institutions. Separate factual data of the dissertation research can be used in the activities of specially authorized bodies for the protection of cultural heritage.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Ліхолєтов Я. В. Харківський том багатотомного енциклопедичного видання «Звід пам'яток історії та культури України». Історія та сучасний стан (остання чверть XX – початок XXI ст.). Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки». Харків, 2021. № 31. С. 149–158.
- Ліхолєтов Я. Історія та діяльність Українського товариства охорони пам'яток історії та культури на території Харківщини (1966 – 2021 рр.). Дослідження з історії і філософії науки і техніки. Дніпро, 2022. Т. 31 (№ 2). С. 138–146.
- Ліхолєтов Я. Формування пам'яткоохоронної діяльності на території Харківщини в повоєнний період (1945–1953 рр.). Дослідження з історії і філософії науки і техніки. Дніпро, 2023. Т. 32 (№ 2). С. 109–116.
- Ліхолєтов Я. В. Особливості пам'яткоохоронних процесів на території Харківщини (1991 – початок 2000-х рр.). Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 12(18). С. 1176–1186.
- Ліхолєтов Я. Використання об'єктів культурної спадщини в музейній педагогіці (на прикладі музейних фестивалів Харківської області). Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво : збірник матеріалів XIII міжнародної конференції (24 листопада 2020 р.). Львів, 2020. С. 106–110.
- Ліхолєтов Я. В. До 55-річчя Харківського обласного відділення Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Тези доповідей до XXV Міжнародної наукової конференції «Слобожанські читання». Харків, 2021. С. 164–166.
- Ліхолєтов Я. Проблеми дослідження пам'яток історії виробництва і техніки (на прикладі Новоіванівського цукрового заводу Харківської області). Історико-пам'яткознавчий аспект. Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво : збірник матеріалів XIV міжнародної конференції (24 листопада 2021 р.). Львів, 2021. С. 203–213.
- Ліхолєтов Я. В. Актуальні проблеми дослідження об'єктів науки і техніки в незалежній Україні: пам'яткознавчий аспект. Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес : Матеріали міжнар. наук.-теор. конференції студ. та аспір. 29 вересня 2022 року. Харків, 2023. С. 45–47.
- Ліхолєтов Я. В. Антон Григорович Слюсарський та його внесок у пам'яткоохоронну діяльність Харківщини. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф. (17–18 листопада 2022 р.). Харків, 2022. С. 66–68.
- Ліхолєтов Я. В. Наукове підґрунтя державного обліку нерухомих пам'яток культурної спадщини (на прикладі Харківської області). Автоматизація, електроніка, інформаційно-вимірювальні технології: освіта, наука, практика : матеріали IV Міжнар. наук.-тех. конф. Харків, 2022. С. 5–6.
- Ліхолєтов Я. В. Роль наукових установ та закладів вищої освіти у дослідженні об'єктів культурної спадщини Харківського регіону (1991 – поч. 2000-х рр.). Актуальні питання історії науки і техніки : матеріали 22-ї Всеукраїнської наукової конференції. Київ, 2023. С. 100–102.
- Ліхолєтов Я. В. Проблеми дослідження та обліку пам'яток історії науки, виробництва і техніки. Актуальні питання історії науки і техніки : матеріали 21-ї Всеукраїнської наукової конференції. Київ, 2022. С. 125–127.
- Ліхолєтов Я. В. Відновлення пам'яткоохоронної діяльності на Харківщині (1945–66 рр.). Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доповідей XXX міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2022, 19–21 жовтня 2022 р. Харків, 2022. С. 709.
- Ліхолєтов Я. В. Формування пам'яткоохоронної діяльності на території Харківщини в загальноукраїнському контексті системи охорони культурної спадщини (1991 – поч. XXI ст.). Краєзнавчі студії у вимірах сучасності, ретроспективі і перспективі : матеріали 40-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих учених. Харків, 2023. С. 36–38.
- Ліхолєтов Я. В. Сучасний досвід пам'яткоохоронної діяльності у Харківському регіоні (поч. XXI ст.). Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я : тези доповідей XXXI міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2023, 17 травня 2023 р. Харків, 2023. С. 917.

- Ліхолєтов Я. В. Пам’яткознавство в системі Української науки: термінологічний аспект. Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес : матеріали міжнар.наук.-теор. конференції студ. та аспір. 19-20 квітня 2023 року. Харків, 2023. С. 41–43.
- Ліхолєтов Я. В. Роль пам’яткоохоронної діяльності в системі державної політики пам’яті. Історія науки і техніки у кризові періоди суспільного розвитку : мат. конф. 28-ї Всеукраїнської конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, 14 квітня 2023 р. Київ, 2023. С. 188–191.
- Ліхолєтов Я. В. Освітня діяльність Харківської обласної організації Українського товариства охорони пам’яток історії та культури (1966-1991). Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 20–21 квітня 2023 р. У 2 ч. Ч. 1 Харків, 2023. С. 104–106.
- Ліхолєтов Я. В. Особливості активізації пам’яткоохоронної діяльності на Харківщині (1953–1965 рр.). Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф. (22–23 листопада 2023 р.). Харків, 2023. С. 103–105.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: ДР № 0122U201252

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тверитникова Олена Євгеніївна

2. Olena Tverytnykova

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6288-7362

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бірьова Ольга Юріївна

2. Olha Birova

Кваліфікація: к.і.н., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4814-8998

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30036001

Місцезнаходження: Бурсацький узвіз, 4, Харків, Харківський р-н., 61057, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чернікова Інна Володимирівна

2. Inna Chernikova

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7841-3516

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гутник Марина Валеріївна

2. Maryna Gutnyk

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2723-2755

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дворкін Ігор Володимирович
2. Ihor Dvorkin

Кваліфікація: к. і. н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9190-8265

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 02071180

Місцезнаходження: вул. Кирпичова, буд. 2, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради — Робак Ігор Юрійович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні — Робак Ігор Юрійович

Відповідальний за підготовку облікових документів — Ліхолєтов Ярослав Володимирович

Реєстратор — УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності — Юрченко Тетяна Анатоліївна